

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2005/12
Karar Sayısı : 2008/101
Karar Günü : 2.5.2008
R.G. Tarih-Sayı :11.06.2008-26903

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 8. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 4.4.2001 günlü, 4634 sayılı Şeker Kanunu'nun 11. maddesinin, Anayasa'nın 2., 10., 13., 48. ve 167. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Davacı şirket için belirlenen A kotası dışında temin edildiği tespit edilen şekerin iç piyasada satılması nedeniyle 4634 sayılı Şeker Kanunu'nun 11. maddesi uyarınca verilen idari para cezasının iptali istemiyle açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

II- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

4634 sayılı Şeker Kanunu'nun 11. maddesi şöyledir:

"B kotası şekerini bulundurmayan veya Kurul kararı dışında satan ya da bedelsiz devreden gerçek ve tüzel kişiler hakkında, bulundurmadığı veya elinden çıkardığı miktarının, tespit yapıldığı tarihteki fabrika satış fiyatı üzerinden hesaplanacak tutar kadar Kurulca idari para cezası verilir.

C şekerini Kurul kararı dışında iç piyasada satan veya bedelsiz devredenler hakkında birinci fıkrada öngörülen cezalar uygulanır.

Kurulun bilgi ve kararı dışında şirketlerin, fabrikaları arasında kota aktarımı yapmaları halinde her biri için ayrı ayrı olmak üzere, aktardıkları miktarının, tespit yapıldığı tarihteki fabrika satış fiyatı üzerinden hesaplanacak tutar kadar Kurulca idari para cezası verilir.

Bu Kanun hükümlerine aykırı olarak, şirketlerin birbirleri arasında kota aktarımı yapmaları halinde her biri için ayrı ayrı olmak üzere, aktardıkları kota karşılığı miktarının, tespit yapıldığı tarihteki fabrika satış fiyatı üzerinden hesaplanacak tutar kadar Kurulca idari para cezası verilir.

Bu Kanunun amaçlarına aykırı olarak, şirketler tarafından A ve B kotası dışında temin edildiği tespit edilen şekerin doğrudan veya dolaylı olarak iç piyasada satılması veya devredilmesi halinde bu fiili işleyenler hakkında bu maddenin birinci fıkrasında öngörülen cezalar uygulanır.

Kurul tarafından bilgi isteme veya yerinde inceleme hallerinde; istenen bilgilerin yanlış, eksik veya yanıltıcı olarak verildiğinin saptanması veya hiç bilgi verilmemesi ya da yerinde inceleme imkanının verilmemesi hallerinde, bu fiili işleyen şirketler yedi gün içinde bilgilerin verilmesi ve/veya inceleme imkanının sağlanması için ihtar edilir. Bu süre zarfında bilgilerin verilmemesi ve/veya inceleme imkanının sağlanmaması halinde, şirketlerin Kurulca cari pazarlama yılı için tahsis edilen A kotası miktarının cari pazarlama yılı başındaki fabrika satış fiyatı üzerinden hesaplanacak tutarının %3'üne kadar idari para cezası verilir.

İdari para cezalarının verilmesini gerektiren fiillerin tekrarı halinde verilecek para cezası, önceki ceza tutarının iki katı olarak uygulanır.

Tahsil edilen idari para cezalarının %10'u Kurum özel hesabına aktarılır, kalan miktar bütçeye gelir yazılmak üzere Hazine hesaplarına intikal ettirilir.

İdari para cezaları 7201 sayılı Tebligat Kanun hükümlerine göre tebliğ edilir.

İdari para cezalarına karşı tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içerisinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebilir. Yapılacak itirazları idari para cezalarının yerine getirilmesini durdurmaz.

Kesinleşen idari para cezalarının tahsilinde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında Anayasa'nın 2., 10., 13., 48. ve 167. maddelerine dayanılmıştır.

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa Yıldırım, Fazıl SAĞLAM, A. Necmi ÖZLER ve Serdar ÖZGÜLDÜR'ün katılımlarıyla 10.2.2005 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında uygulanacak kural sorunu üzerinde öncelikle durulmuştur.

Bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için, iptali istenilen kuralların o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

4.4.2001 günlü, 4634 sayılı Şeker Kanunu'nun 11. maddesinin birinci ve beşinci fıkraları dışında kalan fıkralarının, itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu fıkralara ilişkin başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

Dosyada eksiklik bulunmadığından, 4.4.2001 günlü, 4634 sayılı Şeker Kanunu'nun 11. maddesinin birinci ve beşinci fıkralarının esasının incelenmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ibare, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Anayasa'nın 152. maddesi ve buna paralel olarak düzenlenen 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, mahkemeler bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları kanun ya da kanun hükmünde kararname kurallarını Anayasa'ya aykırı görürler veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırlarsa o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurur. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve görevine giren bir dava bulunması gerekmektedir.

8.2.2008 günlü Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 23.1.2008 günlü, 5728 sayılı Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 490. maddesiyle, 4634 sayılı Şeker Kanunu'nun 11. maddesinin sekizinci ve onuncu fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Tahsil edilen idarî para cezalarının yüzde onu Kurum özel hesabına aktarılır."

"İdarî para cezaları dahil, Kurul tarafından alınan bütün kararlara karşı açılan iptal davaları ilk derece mahkemesi olarak Danıştayda görülür. Danıştay, Kurul kararlarına karşı yapılan başvuruları acele işlerden sayar."

5728 sayılı Yasa ile Şeker Kanunu'nun 11. maddesinde yapılan değişiklikle, Şeker Kurulu tarafından alınan kararlara karşı açılacak iptal davalarında ilk derece mahkemesi olarak Danıştay görevli kılındığından ve usul hükümlerinde meydana gelen değişikliklerin derhal uygulanması kural olarak kabul edildiğinden, itiraz başvurusunda bulunan İdare Mahkemesinin dosya üzerindeki yargısal tasarruf hakkı 5278 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla son bulmuştur.

Açıklanan nedenle, başvuran mahkemenin elinde Anayasanın 152. ve 2949 sayılı Yasa'nın 28. maddesi anlamında görevine giren ve bakmakta olduğu bir dava bulunmadığından, itiraz başvurusunun başvuran Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER ve Şevket APALAK bu görüşe katılmamıştır.

V- SONUÇ

4.4.2001 günlü, 4634 sayılı Şeker Kanunu'nun 11. maddesinin birinci ve beşinci fıkralarına ilişkin itirazın başvuran Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER ile Şevket APALAK'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 2.5.2008 gününde karar verildi.

Esas Sayısı : 2005/12
Karar Sayısı : 2008/101

Başkan	Başkanvekili	Üye
Haşim KILIÇ	Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Sacit ADALI

Üye	Üye	Üye
Ahmet AKYALÇIN	Mehmet ERTEN	Mustafa YILDIRIM

Üye	Üye	Üye
Cafer ŞAT	A. Necmi ÖZLER	Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye	Üye
Şevket APALAK	Serruh KALELİ

KARŞIOY YAZISI

4634 sayılı Şeker Kanunu'nun 11. maddesinin birinci ve beşinci fıkralarına ilişkin itirazın başvuran Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle reddine, incelenmesi gereken hususun itiraz başvurusunda bulunan mahkemenin önündeki davanın taraflarının iptali istenen kuraldan yararlanıp yararlanmayacaklarına göre değil, bir kuralda Anayasa'ya aykırılık varsa o kuralın iptali suretiyle Anayasa'nın üstünlüğü ve bağlayıcılığının egemen kılınması ilkesi çerçevesinde belirlenmesi, bu nedenle işin esas denetiminin yapılması gerektiği düşüncesiyle, katılmıyorum.

Başkanvekili

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

KARŞIOY

Başvuru tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan 4634 sayılı Şeker Kanunu'nun 11. maddesinde idari para cezasına karşı tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içerisinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebileceği hükmünü gözetken ve kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Ankara 8. İdare Mahkemesi iptali için 03.02.2004 tarihinde başvurmuş; Anayasa Mahkemesi de usulüne uygun olarak yapılan başvuruyu kabul ederek 10.02.2005 tarihinde işin esasının sınırlı olarak incelenmesine karar vermiştir.

Anılan Yasa'nın 11. maddesi 08.02.2008 tarihinde yürürlüğe giren 5278 sayılı Kanun'un 490. maddesi ile değiştirilmiş, madde de kurul tarafından açılan bütün kararlara karşı açılan iptal davalarının ilk derece mahkemesi olarak Danıştay'da görüleceği belirtilmiş ise de bu değişiklik Anayasa Mahkemesi'nce işin esasının incelenmesine başlanmasından sonra yapılmıştır.

Anayasa'nın 152. maddesinde düzenlenen Anayasa'ya aykırılığın mahkemelerde ileri sürülebilmesindeki amaç, Anayasa Mahkemesi'nin kararından yalnızca o davanın taraflarının yararlanması değil genel ve objektif olarak herkesin yararlanmasıdır.

Sonradan yapılan düzenlemeyle davaya bakacak mahkemenin değiştirilmesi Anayasa Mahkemesi'nde yapılmakta olan incelemeyi etkilemeyeceğinden Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılarak, Anayasa'ya aykırılığın bulunması halinde kuralın iptali ile Anayasa'nın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkesinin egemen kılınması gerektiği kuşkusuzdur.

Açıklanan nedenlerle, Anayasa Mahkemesi'nin Anayasa'ya uygunluk denetimi yapmasına engel bulunmadığı halde inceleme aşamasında görevli mahkemenin değiştirildiği gerekçesiyle red kararı verilmesine ilişkin çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye

Ahmet AKYALÇIN

KARŞIOY

Şeker Kanunu'nun 11. maddesinin onuncu fıkrası uyarınca daha önce İdari para cezalarına karşı idare mahkemesine yapılan itirazın, anılan fıkroda 8.2.2008 tarihinde yürürlüğe giren 5278 sayılı Kanun'un 490. maddesi ile yapılan değişiklikle Danıştay'a yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

Bakılmakta olan davada, Şeker Kanunu'nun 11. maddesinin birinci ve beşinci fıkralarının uygulanacak kural ve değişiklik henüz gerçekleşmediği için de bu kuralları uygulamaya Ankara 8. İdare Mahkemesi'nin yetkili olduğu kabul edilerek, ilk inceleme sonucunda itiraz başvurusunun esasının incelenmesine karar verilmiştir.

İdare mahkemelerince esastan karara bağlanmamış olan davalarda, bu değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihte Danıştay'ın ilk derece mahkemesi olarak görevli olduğunun kabul edilmesinde duraksama bulunmamakta ve bunun sonucu olarak da itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'de bakılmakta olan bir davanın bulunmadığı, bu nedenle işin esasının incelenemeyeceği ileri sürülebilir ise de;

Anayasa Mahkemesi'nin önceki kararlarında da ifade edildiği gibi Anayasa Mahkemesi, başvurularla ilgili incelemeyi yaparken davanın taraflarının bu işlemde yararlanıp yararlanmayacaklarını değil, kuralların denetimini yaparak, Anayasa'ya aykırı olup olmadıklarını saptamak, aykırılık varsa iptal etmek suretiyle Anayasa'nın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkesini egemen kılarak anayasal düzeni sağlamakla görevlidir. Bu nedenle itiraz yoluna başvurma kararı alınarak bu yol işlemeye başlatıldıktan sonra, ne mahkemelerin ve ne de tarafların bu süreci durdurmaya yetkileri bulunmamaktadır. Sonradan değişen hukuki durumlar, Anayasa Mahkemesi'ndeki bu incelemeyi etkilemeyeceği için, başlamış olan Anayasaya uygunluk denetiminin sonuçlandırılması gerekmektedir. Nitekim, itiraz yoluna başvurulduktan sonra Anayasa Mahkemesi kararı beklenilmeden davanın nihai olarak sonuçlandırılması, davadan feragat edilmesi gibi nedenlerle başvuran mahkemede görülmekte olan davanın ortadan kalkması durumunda bile Anayasa Mahkemesi'nce itiraz konusu kuralın Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılarak başvurunun esastan sonuçlandırılması da, itiraz başvurusu sonrasında meydana gelen hukuki değişikliklerin esas incelemede dikkate alınmadığını göstermektedir.

Bu nedenlerle, Şeker Kanunu'nun 11. maddesinin onuncu fıkrasında yapılan değişiklik, anılan maddenin birinci ve beşinci fıkralarının esasının incelenmesine engel olmadığından, itiraz başvurusunun yetkisizlik nedeniyle reddine ilişkin çoğunluk kararına katılmadık.

Üye

Mehmet ERTEN

Üye

A. Necmi ÖZLER

AZLIK OYU

Anayasa Mahkemesi'ne itiraz yoluyla gelen işlerde başvuruyu yapan mahkemenin görev ve yetkisi ile yargıladığı işlem ve dayanan yasal kural arasındaki ilintinin o evredeki koşullar ve hukuksal ortam gözetilerek değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku duyulmamalıdır. Anayasal denetimin amaçları ve yargılama evresinin gelecekte arındırılması gereken sınırları Anayasa Mahkemesi'nin inceliyeceği kural yönünden görev alanını da belirlemiş olacaktır. İtiraz yoluyla gelen başvuruların özelliği, sonraki gelişimlerin etkilerini bu boyutta ele alınmasını gerektirmektedir.

Bu bakımdan başvuru konusunu oluşturan uyuşmazlığı görece yargı yerinin değişmiş olması Anayasa Mahkemesi'nin konuya ilişkin yargılama sürecini etkilemez. Önemli olan başvuru tarihindeki hukuksal ortamdır. Başvurudan sonraki süreçteki gelişim yerel yargı yeri ile ilgilidir. Aslında belli bir süre sonra yerel mahkeme Anayasa Mahkemesi kararını beklemeden uyuşmazlığı bitirecektir de. Anayasa Mahkemesi'nin de kendi görevi alanında bir değişim olmadığı sürece, başvuru sırasında yasal koşulları taşıdığını kabul ettiği davaları sonuçlandırması gerekecektir.

Açıklanan nedenlerle başvuru sırasında yerel mahkemenin görevli oluşu karşısında yetkisizlikten söz edilemeyeceği ve işin esastan incelenmesi gerektiği oyuyla karara karşıyım.

Üye

Şevket APALAK